

Jóannes Dalsgaard, deildarleiðari

Sjón- ar- mið

Hví fall Allende?

— eitt dokumenterað aftursvar til
Óla Breckmann (I)

Í Dagblaðnum 31.10.79 hefur Óli Breckmann eina viðmerking til grein mína um Dagblaðið og fascismuna í Chile.

Í grein míni visti eg á, at pástandur Dagblaðsins um orsökarnar til búskapartrupulleikarnar í Chile, meðan fólkasamgongan við Allende sum forseta stjórnaði landinum, var skeivur.

Víst varð í nevndu grein á, at høvudsorsøkin til teir búskaparligu trupulleikarnar var økonomisk sabotaga frá innlenskum og serliga útlenskum kapitalvaldi, stuðlað av USA, samt tey búskapartiltøk sum internationalt vórðu sett í verk móti Chile av amerikanskum ávum.

Óli Breckmann vil í viðmerking síni hin 31.10.79 ikki góðtaka hesa forkláring og visir til, at tað vildi verið tað sama sum at vinnulivs-

menn saboteraðu seg sjálvar.

Heldur ikki vil hann góðtaka, at USA forðaði Chile í koparútflutninginum, tí fylgjan hevði verið, ...« at koparprisirnir í USA og umheiminum annars fóru upp ígjøgnum».

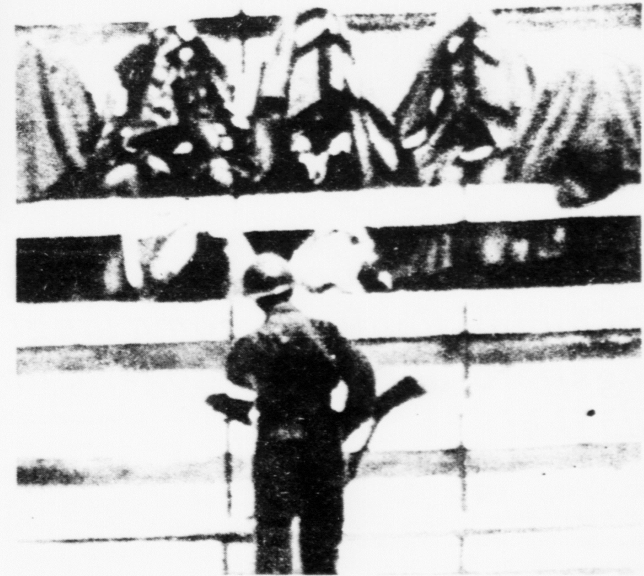
Her stendur sostatt orð imóti orði, og havi eg tí valt at svara Óla Breckmann við at geva eitt dokumenterað yvirliit, fyrst yvir tær royndir, sum vórðu settar í verk til tess at forða valinum av Allende, síðan yvir tey búskaparligu tiltøk, ið veruliga vórðu sett í verk til tess at fella demokratisku stjórnina í Chile.

At enda verður greitt eitt sindur frá teimum sosialu og búskaparligu fylgjunum av tí politikki, ið nú verður ferdur í Chile. Hetta er ein politikkur, sum sambært

Óla Breckmann hefur fingið búskapin í Chile at blóma. Upphavið til henda politikk er nýggi politiski guru fólkaflöskmannna, Chicago-ökonomurin Milton Friedman.

Royndirnar at forða forsetavalinum

So skjótt sum tað gjørdist greitt, at sosialisturin Allende frá fólkasamgonguni UP, (socialistar, javnaðarmenn, radikalir og kommunistar) fór at verða valdur til forseta, við stuðli frá kristiligu demokratunum, avgjördu tær størstu útlensku fyrirkurnar í Chile við ITT á odda, at royna at forða valinum. Hetta framgongur týðuliga og klárt av teimum skjølum, blaðmaðurin Jack Anderson á New York Times almann-

Fascistakvettið í Chile fekk álvarsligar avleiðingar fyrri øll vinstrasinnað.

Túsundtals vórðu pind til deyðis á eini stadion í Santiago, haðani hendan myndin er

kunngjörði í mars 1972.

Hesi skjøl eru givin út í bók og kunnu t.d. fáast til keyps í danskari týðing í einum og hvørjum bókhandli undir heitinum »De hemmelige ITT dokumenter« (Forlagið Tiden 1972).

Í hesum skjølum kanst tú lesa, at endamálið var at skapa so stóran búskaparligan ruðuleika í Chile, at forsetavalið ikki kundi fara fram — ella sum tað ljóðaði við ITT-stjórans egnu orðum:

»Et mere realistisk håb blandt dem, som ønsker at stoppe Allende er, at en hurtigt nedbrudt økonomi (storm på bankerne, firmafallitter etc.) vil fremprovokere en bølge af vold, som vil resultere i et militærkup«. (De hemmelige ITT dokumenter s. 23)

Hendan her nevnda bók er annars eitt stórt

prógv øll sum hon er um hvussu umráðandi, tað var fyrri tær multinationalu stórfyrirkurnar at forða valinum av Allende, eins og hon inniheldur øll tey tiltøk, sum menn hildu vera hóskeilig í hesum sambandi. Her skulu bert nokur dømi verða tikin fram.

Tey snúgva seg um uppskot, sum í okt. 70 vórðu send til Kissinger frá ITT-stjóranum fyrri Latinamerika:

Skipast skuldi soleiðis fyrri, við hjálp frá USA (1) at tveir teir størstu bankarnir í Chile skuldu fara á húsagang, (2) at øll búskaparlig hjálp frá USA skuldi steðgast, og (3) at USA skuldi nýta sína ávirkan til tess at steðga øllum internationalum lánilitstøgnum til Chile. (De hemmelige ITT dokumenter s. 74 ff)

Kissinger takkaði so

miriliga fyrri uppskotini og lovaði at umhugsa tey gjølla (De hem. ITT dok. s. 75), hvat hann, sum tað seinni visti seg, gjørdi í ólukkumát.

Sostatt er yvirhøvdur eingin ivi um, at roynt varð bæði av vinnulivs-fyrirkunum og frá USA at forða chilensku kongressini í at velja valvnið hjá fólkasamgonguni (UP), Salvador Allende til forseta.

Sum øll vita, eydnaðist hetta ikki. Næsta tak-ið var tí at fáa Allende og fólkasamgongu hansara frá sum skjótast.

Hvussu búskaparlig tiltøk vóru nýtt í hesum virkseimi hjá innlenskum og útlenskum fyrirkunum, stuðlað av USA, skal verða greitt frá og dokumenterað í næstu grein.

Jóannes Dalsgaard
Tveroyri

henda garð. Tey vóru orðini í tí Kaukasiska Kritringinum eftir mæta tyska skaldið Bertolt Brecht eru apropos her:

Men tit, sum hava søguna um kritringin, minnst til, hvat teir gomlu søgdu: at tað, sum er, skal eigast av teimum, sum eru tí holl, og sostatt børnini av barngóðum konum, so at tey trivast, vognarnir av teimum góðu vognstýrarunum,

so at tey verða væl koyrdir, og dalurin av sirmarunum, so at teir frukta væl.

búnaðarvinur

Myndir

Myndir, sum blaðmenn á Sosialinum hava tik-ið, kunnu tygum fáa til keyps. Telf. 11820 — 14720. Ella við at skriva til SOSIALIN — box 76 — 3800 Tórshavn.

Tað var vorðin sum tækk og ljót Jákup Lindenskov fekk frá Óla Breckmann, nú hann — eftir 12 ára tænastu í landsins hægsta stýri — fór úr Tinganesi.

Ein kundi kanska hugsað sær sum móttvekt, at onkur skrivaði eitt sindur um stórv og lenir Óla Breckmann's sum hálvur akademikari í Hoydelum, hálvur løgtingsmaður, hálvur blaðstjóri, hálvur handilsmaður og nógvar ferðir kvartur beingnag-

ari. Eisini kundi ein snúsað og kannað nærri í P/F L. B. og kanskað sæð, hvat einkja og børn fingi í sín part frá inntøkunum í hesum felag, inntøkum sum fyrri stóran part stava frá tí almenna — ja, kanska eisini frá tí almenna yvirtrekinum hjá Landsverkfrøðingarstovnum á landsins figgarlóg?

Men tað er helst órættur móti hesum ónevndu/ókendu fólki, sum einki

annað hava gjørt, enn at vera skjld við Óla Breckmann.

Nei, ein verður illa dálkaður av at grava í kustum, og skrivningin í Dagblaðnum sigur meira um tann ljóta Óla Breckmann, enn hon sigur um tann tvær ferðir innan sama ár fólka-valda toppolitikkara okkara, Jákup Lindenskov, sum eitt sameint fólk — óansæð politisk sjónarmið — takkar fyrri vala arbeiði í Landsstýrinum og sam-

stundis ynskir eydna við løgtings- og fólkatingsstovnum.

Eisini hava Jógvan Sundstein, komandi, og Hákun Djurhuus, verandi formaður Fólkaflöksins, báðir tikið frástøðu frá slíkari óbúnari, ófólkaligari og ljótari skrivning, sum bert ótanger takast við. Tað var upp á tíðina, at Fólkaflökkurin tyktar sin Benjamin eitt sindur.

jbm.

LJÓTT AV ÓLA BRECKMANN